

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МОДЕРНОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету історії
та міжнародних відносин
доц. Віталій АНДРЕЙКО
«30» червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ НОВІТНЬОГО ЧАСУ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: **01 - Освіта/Педагогіка**

Спеціальність: **014 – Середня освіта**

Предметна спеціальність: **014.03 Середня освіта (Історія)**

Освітня програма: **Історія**

Статус дисципліни: **обов'язкова**

Мова навчання: **українська**

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України новітнього часу» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, за освітньою програмою «Історія» факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ».

Розробник: Неля ЖУЛКАНИЧ, д.і.н., професор кафедри модерної історії України та зарубіжних країн

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри модерної історії України та зарубіжних країн,

Протокол № 9 від 29 червня 2023 р.

Завідувач кафедри доц. Ігор ШНИЦЕР

«29» червня 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин протокол № 8 від 30 червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Світлана МИШКО

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 2024/2025 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 12 від « 25 » червня 2024 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 2025 / 2026 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № 14 від « 26 » червня 2025 р. Завідувач кафедри Гор Шенчер
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20 / 20 н.р. без змін; зі змінами (Додаток).
(потрібне підкреслити)

протокол № від « » 20 р. Завідувач кафедри

(підпис) (Прізвище ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 3,5	Рік підготовки: 4-й курс	Рік підготовки: 4-й курс
Загальна кількість годин: 105 Всього аудиторних - 52		
Кількість модулів: 1	Семестр: 7-й	Семестр: 8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	Лекції:	
	32	12
	Практичні (семінарські):	
	20	4
Вид підсумкового контролю: семестровий	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:	
	53	89

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Історія України новітнього часу» є ознайомлення студентів з основами віхами історії України періоду 1917-1991 рр.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити з основними подіями, явищами, культурними процесами в історії України від 1917 до 1991 рр.;
- розкрити основні особливості історії України, її специфіку, роль і місце у всесвітньо-історичному процесі,
- з'ясувати роль і місце в історії України її різних регіонів, окремих історичних постатей,
- дати аналіз сутності і спрямованості історичних процесів на теренах України, навчити студентів самостійно аналізувати їх, привити їм хист до аналітичних студій.

Навчальна дисципліна «Історія України новітнього часу» відіграє провідну роль у процесі формування високої історичної свідомості, людської особистості, інтелекту та політичної культури студентів. Особливо актуальною є вона в час розбудови незалежної України, коли перед освітою стоїть завдання збудити й активізувати історичну пам'ять кожного громадянина нашої держави, а перш за все студентів істориків – майбутніх викладачів і пропагандистів рідної минувшини.

Дана навчальна дисципліна є однією із визначних компонентів загальної підготовки історика. Він передбачає опанування певного інструментарію історичної науки, вивчення історичного минулого України, проблем етногенезу української нації та інших національностей України, закономірностей політичних і соціально-економічних процесів.

«Історія та культура України новітнього часу» з позицій історизму, об'єктивно, на основі здобутків сучасної історичної науки допомагає студентам досягнути суті явищ і процесів, що відбувалися в українській історії невідривно від розвитку світової цивілізації.

В ході вивчення дисципліни формується історичне мислення і національна свідомість, громадянська позиція, почуття гордості за рідну минувшину. У сучасних умовах зростає роль

дисципліни як інструменту пізнання історичних процесів, гуманістичних засад виховання патріотизму й формування світогляду, активізації громадянської діяльності студентів.

Відповідно до **освітньої програми «Історія»**, вивчення навчальної дисципліни **«Історія України новітнього часу»** сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей:**

Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні **(ЗК - 01)**.

Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технології, вести здоровий спосіб життя. **(ЗК - 02)**.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. **(ЗК - 03)**.

Здатність працювати в команді. **(ЗК - 04)**.

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. **(ЗК - 07)**.

Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. **(ЗК - 08)**.

Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків. **(ФК - 1)**

Володіти основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів. **(ФК-2)**

Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів. **(ФК-3)**

Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду. **(ФК-4)**

Здатність використовувати методологію історії як науки. **(ПК-1)**

Здатність орієнтуватися в історичному часі, застосовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу, доцільно використовувати категоріально-понятійний апарат і хронологію історичної науки. **(ПК-2)**

Здатність ефективно й грамотно працювати з різними джерелами історичної інформації, будувати усні й письмові висловлення щодо історичних фактів, історичних постатей та історичної теорії. **(ПК-3)**

Здатність розкривати загальну структуру історичної науки на основі взаємозв'язку основних історичних подій та постатей. **(ПК-4)**

Здатність характеризувати досягнення історичної науки та сучасний стан історичних інституцій, їхні ролі у суспільному житті, оцінювати та визначати історичні джерела (пам'ятки). **(ПК – 05)**

Здатність застосовувати системні знання з історії та методики навчання історії у викладанні предмета в базовій середній школі, здійснювати структурування навчального матеріалу. **(ПК – 06)**

Здатність застосовувати пошук, аналіз та розуміння архівних матеріалів, дискутувати про минуле в політичному й культурному аспектах. **(ПК – 07)**

Здатність чітко і логічно відтворювати базові історичні знання, оцінювати нові відомості, факти, події та інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної історичної картини світу. **(ПК – 08)**

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни **«Історія України новітнього часу» (ОК - 29)** є опанування таких навчальних дисциплін освітньої програми Історія:

- ОК 10 Давні цивілізації на території України
 ОК 15 Історія середньовічної України
 ОК 19 Історія ранньомодерної України
 ОК 23 Архівознавство та музеєзнавство
 ОК 25 Історія та культура країн Центрально-Східної Європи доби нового часу
 ОК 26 Історія України нового часу
 ОК 27 Основи шкільного краєзнавства

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Історія» спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.03 Середня освіта. Історія, вивчення навчальної дисципліни «Історія України новітнього часу» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПР
Уміє використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.	ПР 6
Застосовує методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки у професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, здатний оцінювати результати їх застосування.	ПР 8
Здатний цінувати розмаїття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва, проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище у закладах загальної середньої освіти, враховуючи особливості національних спільнот.	ПР 11
Характеризує об'єктивно й неупереджено історичні події та постаті різних історичних періодів.	ПРН14
Уміє раціонально організовувати власну діяльність та ефективно використовувати час, працювати у команді, креативно підходити до вирішення професійних та соціальнозначущих проблем.	ПР 15
Знає історичні особливості розвитку регіонів України, реалізовує краєзнавчий підхід на уроках історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.	ПР 18
Уміє орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками.	ПР 19
Уміє використовувати новітні методологічні підходи у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, багатофакторний.	ПР 20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Історія України новітнього часу»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПР
Здатність використовувати інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.	ПР 6
Вміння застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки у професійній діяльності у закладах загальної середньої освіти, фахової передвищої освіти, здатність оцінювати результати їх застосування.	ПР 8
Поцінування розмаїття та мультикультурності, дотримання в педагогічній діяльності етичних норм, принципів толерантності, діалогу й співробітництва, проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища	ПР 11

у закладах загальної середньої освіти.	
Об'єктивне й неупереджене оцінювання історичних подій та постатей різних історичних періодів.	ПРН14
Вміння раціонально організувати власну діяльність та ефективно використовувати час, працювати у команді, креативно підходити до вирішення професійних та соціальнозначущих проблем.	ПР 15
Володіння знаннями про історичні особливості розвитку регіонів України, реалізація краєзнавчого підходу на уроках історії, у позакласній та позашкільній роботі з учнівською молоддю.	ПР 18
Вміння орієнтуватися в науковій періодизації, порівнювати історичні процеси вітчизняної та всесвітньої історії, виявляти тенденції міжнародних відносин, пов'язані з геополітичними чинниками.	ПР 19
Навики використання новітніх методологічних підходів у навчальній та професійній діяльності: цивілізаційний, аксіологічний, культурологічний, антропологічний, багатофакторний.	ПРН1 20

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: екзамен; стандартизовані тести; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форма модульного контролю: стандартизовані тести.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен в усній формі за екзаменаційними білетами.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль)

Поточне оцінювання						Самостійна робота	Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6			
5	5	5	5	5	5			
T 7	T 8	T 9	T 10					
5	5	5	5			20	30	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	10	50
Самостійна робота	1	20
Модульна контрольна робота	2	30
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

При оцінюванні змістових модульних контрольних робіт знавчальної дисципліни «Історія України новітнього часу» враховується обсяг і правильність виконаних завдань та оцінюються наступним чином:

- а) оцінка «відмінно» ставиться при виконанні усіх завдань на 100%;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Неявка на модульну контрольну роботу – 0 балів.

Ці оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

“5” – 45-50 балів;

“4” – 40 балів;

“3” – 30 балів;

“2” – 20 балів.

Неявка на МКР – 0 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю.

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який: - всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом; - вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; - засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває; - вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію; - самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи;

оцінку «добре» (82-89 балів, В) заслуговує здобувач, який: - повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; - має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування; - під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує здобувач, який: - в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок; - вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність; - опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) заслуговує здобувач, який: 8 - знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; - виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок; - ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою; - допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення;

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслугоує здобувач, який: - володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер;

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань;

оцінка «незадовільно» (0-35 балів, F) – виставляється здобувачу, який: - володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім; - допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; - не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕКТС	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ В 1917-1918 роках

1. **Періодизація новітньої історії України. Вітчизняна й зарубіжна історіографія. Характеристика джерел з новітньої історії України.**
2. **Місце новітньої історії та культури України у шкільному курсі історії.**
3. **Утворення Української Центральної Ради**
4. **Проголошення УНР**
5. **Брестський мир. Німецько-австрійська окупація.**

Обсяг і завдання навчальної дисципліни. Об'єкт і предмет новітньої історії України. Геополітична цілісність України, роль різних регіонів в її історії. Місце Закарпаття в історії України. Основні категорії і поняття з новітньої історії України. Видатні дослідники. Характеристика різних підручників, посібників, енциклопедично-довідкових видань, Інтернет-джерел. Карти й атласи з новітньої історії України, особливості роботи з ними. Місце новітньої

історії та культури України у шкільному курсі історії. Зміст, характер та рівень викладання історії та культури України новітнього часу в загальноосвітній школі.

Початок Української революції. Політичні партії в підросійській Україні. Утворення Центральної Ради. Початок українізації армії.

Український національний Конгрес. I і II Універсали Центральної Ради. Зміни у політичних настроях, економічному та соціальному становищі населення. Загострення конфлікту Центральної Ради з Тимчасовим урядом Росії.

III Універсал. Проголошення УНР. Всеукраїнський з'їзд Рад. Боротьба більшовиків із УЦР. IV Універсал. Руйнація звичайного повсякденного способу життя і настрої населення в умовах загострення політичного протистояння.

Мирний договір у Брест-Литовську. Вступ військ Німеччини та Австро-Угорщини на територію УНР.

Тема 2. УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА ГЕТЬМАНА П.СКОРОПАДСЬКОГО

- 1. Становлення гетьманату «Українська держава»**
- 2. Внутрішня політика гетьмана П.Скоропадського**
- 3. Напрями зовнішньої політики гетьмана П.Скоропадського**
- 4. Причини падіння гетьманського уряду П.Скоропадського**

Гетьманський переворот. П. Скоропадський. Внутрішня та зовнішня політика Української Держави і ставлення до неї в суспільстві. Анулювання Брестського миру і наступ військ РСФРР на Україну.

Тема 3. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА ГУЦУЛЬСЬКА РЕСПУБЛІКА В ЗАКАРПАТТІ (1918-1919 рр.)

- 1. Утворення ЗУНР.**
 - 2. Політика ЗУНР.**
 - 3. Акт злуки УНР та ЗУНР.**
 - 3. Українсько-польська війна. Падіння ЗУНР.**
- Передумови проголошення та правовий статус Гуцульської республіки**

Проголошення ЗУНР. Є. Петрушевич. Створення УГА. Злука УНР і ЗУНР. Українсько-польська війна. Поглинення Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами. Причини падіння ЗУНР. Особливості політизації українців Закарпаття наприкінці 1918 – у першій половині 1919 рр. Домагання української державно-національної ідентичності, як засаднича мета національно-визвольного руху українців Закарпаття. «Підтримка» ЗУНР.

Тема 4. УКРАЇНА ТА СТВОРЕННЯ ССРР УСРР В УМОВАХ «НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ»

- 1. Союзний договір 1922 р.**
- 2. Статус УСРР у складі Радянського Союзу.**
- 3. Передумови запровадження та суть нової економічної політики**
- 4. Результати та причини згорання нової економічної політики**

Внутрішнє і міжнародне становище. Державний статус України в 1921-1922 рр. «Договірна федерація» як форма існування формально незалежних радянських республік. Дискусія у партійних колах щодо принципів об'єднання. Утворення СРСР. Статус УСРР у складі Радянського Союзу.

Становище України після громадянської війни. Причини впровадження «НЕП». Сутність «нової економічної політики». Соціально-економічні перетворення в Україні на основі НЕП. Особливості її впровадження в Україні. Наслідки та причини згорання.

Тема 5. ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІТИКИ ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ В УСРР (УРСР)

- 1. Передумови індустріалізації**
- 2. Сутність та засоби здійснення індустріалізації**
- 3. Недоліки та наслідки індустріалізації**

Перебіг до форсованої індустріалізації. Директивне господарювання. Джерела фінансування індустріалізації. Наслідки політики воєнно-комуністичного штурму. Перші радянські п'ятирічки. Життя і побут населення.

Тема 6. КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНСЬКІЙ СРР (УРСР)

- 1. Передумови здійснення колективізації**
- 2. Причини колективізації сільського господарства**
- 3. Наслідки суцільної колективізації**

Хлібозаготівельні кризи 1927-1929 рр. Перехід до суцільної колективізації. Розкуркулення. Доля приватних сільських господарів та їхніх господарств. Зміни у житті, побуті й психології селян. Наслідки колективізації для населення та для розвитку сільського господарства.

Тема 7. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНЕ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ в 1920-30-і роки

- 1. Утвердження сталінського тоталітарного режиму в Україні**
- 2. Масові репресії.**
- 3. Наслідки репресій**
- 4. Політика «коренізації»**

Зміни в соціальному складі населення. Формування партійно-бюрократичної номенклатури. Масові репресії. «Великий терор». Пропагандистський ідеал радянської людини. Зміни у масовій психології та свідомості населення.

Українізація (коренізація). Ставлення влади та населення до українізації. Досягнення українізації. Становище у галузі освіти.

Тема 8. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

- 1. Українські землі у складі Польщі**
- 2. Українські землі під владою Румунії**
- 3. Українські землі у складі Чехословаччини**

Правовий статус Східної Галичини та українських північно-західних земель у складі Польщі. Осадництво. Промисловість і сільське господарство. Українська кооперація. Економічне і соціальне становище населення.

Політична ситуація. «Пацифікація». Розгортання українського націоналістичного руху. Утворення Української військової організації та Організації українських націоналістів. Прояви культурного життя.

Українські землі у складі Румунії. Економічне і соціальне становище українського населення. Діяльність українських політичних партій і рухів. Культурне життя.

Становище Закарпаття у складі Чехословаччини. Економічне, соціальне та культурне життя.

Тема 9. КАРПАТСЬКА УКРАЇНА

- 1. Передумови проголошення автономії Підкарпатської Русі.**
- 2. Проголошення Карпатської України.**
- 3. Причини падіння Карпатської України**

Течії у громадсько-політичному житті українців: русофільство, русинство, українофільство. Карпатська Україна. «Карпатська Січ». А.Волошин. Карпатська Україна у планах А.Гітлера.

Тема 10. УКРАЇНА НАПЕРЕДОДНІ ТА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

- 1. Початок Другої світової війни.**
- 2. Радянський режим на західноукраїнських землях.**

Україна в геополітичних планах СРСР і Німеччини. Спроби створення системи колективної безпеки. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Вступ Червоної армії на територію Західної України. Радянізація західних областей України. Депортації. Становище в Україні в 1939 - у першій половині 1941 р.

Тема 11. ВОЄННІ ДІЇ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ В ПЕРШІЙ ПЕРІОД німецько-радянської війни

- 1. Початок німецько-радянської війни.**
- 2. Причин стратегічних поразок радянських військ на початковому етапі війни**
- 3. Бойові дії 1941 – 1942 рр.**

Плани Й.Сталіна щодо війни на чужій території. Підготовка фашистської Німеччини до напад на Радянський Союз. Початок воєнних дій на території України. Відступ Червоної армії. Причини поразок радянських військ на початковому етапі війни. Мобілізаційні заходи та евакуація. Оборонні бої літа-осені 1941 р.

Тема 12. ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ В УКРАЇНІ (1941-1944 рр.)

- 1. Встановлення окупаційного режиму.**
- 2. Партизанська боротьба**
- 3. Бабин Яр. Корюківська трагедія.**

Окупація України німецькими військами. Німецький «новий порядок» - система карально-репресивних заходів. Методи терору мирного населення. Життя населення України в умовах окупації. Концтабори та масове знищення людей. Голокост. Остарбайтери. Течії в українському антифашистському русі Опору: радянський рух Опору (партизани та підпільники) та національно-визвольний рух Опору на чолі з ОУН. Партизанська боротьба на окупованій території.

Розстріли мирного населення в Бабиному Яру. Корюківська трагедія.

Тема 13. ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН-УПА в роки Другої світової війни

- 1. Створення та розкол Організації українських націоналістів**
- 2. Українська повстанська армія**
- 3. Напрями діяльності ОУН-УПА в роки війни**

Відновлення незалежності 30 червня 1941 р. Похідні групи. Окупація України.

Діяльність Організації українських націоналістів та Української повстанської армії. Створення Української головної визвольної ради.

Тема 14. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ ТА ГОСПОДАРСЬКЕ ЖИТТЯ у 1953-1964 рр.

- 1. Десталінізація та Україна.**
- 2. Особливості економічної політики.**
- 3. Зміни у соціальній сфері.**
- 4. Суспільно-політичне життя та культура.**

Поняття “десталінізації”. Причини та складові десталінізації. Розширення прав УРСР в економічній фінансовій, юридичній сферах. XX з'їзд КПРС. Ліквідація ГУЛАГу. Кінець

колективного керівництва. Децентралізація управління промисловістю. Надпрограми у сільському господарстві. Успіх космічної програми. Політична відлига як передумова нової хвилі українізації. “Шістдесятництво” в Україні. Економічна криза, згорання реформ (з 1962 р.) і повернення на шлях неосталінізму

Тема 15. ЗМІСТ ТА РІВЕНЬ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ НОВІТНЬОГО ЧАСУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

- 1. Роль і значення шкільного курсу історії для збереження колективної пам'яті народу.**
- 2. Аналіз матеріалу з новітньої історії України у шкільних підручниках.**

Проблема відповідності змісту шкільних підручників історії викликам часу. Зміна поглядів на сутність, періодизацію, добір сюжетики фактологічного матеріалу та інтерпретацію подій історії України означеного періоду в підручниках для 10-11 класу середньої школи (Ф. Турченка, С. Кульчицького, Ю. Шаповала та ін.). Еволюція поглядів на історію української та радянської державності в сучасних шкільних підручниках. Навчально-методичний комплекс вивчення даного періоду історії.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: денна				
	Усього	у тому числі			
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота
7-й семестр					
1. Вступ до курсу. Українська державність у 1917-1918 роках	4	4			
2. Гетьманат “Українська держава”	2	2			
3. Україна в грудні 1918 – квітні 1919 рр.	5		2		3
4. Західноукраїнська Народна Республіка. Гуцульська республіка (1918-1919 рр.)	5	2			3
5. Голод 1921-23 рр. в українському селі: причини та наслідки	5		2		3
6. Україна та створення ССРР. УСРР в умовах НЕП	2	2			
7. Проведення політики індустріалізації в УСРР (УРСР)	2	2			
8. Колективізація сільського господарства в Українській СРР (УРСР)	5	2			3
9. Розвиток української науки та культури в 1920-30-ті рр.	2		2		

10. Громадсько-політичне життя в Україні в 1920-30-і рр.	5	2				3
11. Голод 1932-33 рр.в українському селі: причини та наслідки	2		2			
12. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період	2	2				
13. Карпатська Україна	6	2				4
14. Україна напередодні та на початковому етапі Другої світової війни	6	2				4
15. Воєнні дії на українських землях в перший період німецько-радянської війни	6	2				4
16. Окупаційний режим в Україні (1941-1944 рр.)	6	2				4
17. Діяльність ОУН-УПА в роки Другої світової війни	5	2				3
18. Визволення України від окупантів (1943-1944 рр.)	2		2			
19. Повоєнна відбудова народного господарства УРСР (друга половина 1940-х – початок 1950-х рр.)	2		2			
20. Суспільно-політичне та господарське життя в 1953-1964 рр.	4	2				2
21. Ідеологізація культурного життя і посилення русифікації. Дисидентський рух в Україні (1960–1980)	2		2			
22. УРСР в період загострення кризи тоталітаризму (середина 1960-х – перша половина 1980-х рр.)	11		4			7
23. Зміст та рівень викладання історії та культури України новітнього часу в загальноосвітній школі	2	2				
24. Розпад СРСР і відродження незалежності України Українська культура в умовах постмодернізму	12		2			10
Разом	105	32	20			53

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: заочна				
	Усього	у тому числі			
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна а робота
8-й семестр					
1. Вступ до курсу. Українська державність у 1917-1919 роках	7	2			5
2. УСРР (УРСР) в 1919-1939 рр.	17	2			15
3. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період. Карпатська Україна	12		2		10
4. Україна напередодні та на початковому етапі Другої світової війни. Окупаційний режим в Україні (1941-1944 рр.)	24	2			22
5. Визволення України від окупантів (1943-1944 рр.) Повоєнна відбудова народного господарства УРСР (II половина 1940-х – початок 1950-х рр.)	2	2			
6. Суспільно-політичне та господарське життя в 1953-1964 рр.	8		2		6
7. УРСР в період загострення кризи тоталітаризму (середина 1960-х – перша половина 1980-х рр.)	26	2			24
8. Розпад СРСР і відродження незалежності України Українська культура в умовах постмодернізму Зміст та рівень викладання історії та культури України новітнього часу в загальноосвітній школі	9	2			7
Разом	105	12	4		89

6.3. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

Тема 1. Україна в грудні 1918 – квітні 1919 рр.

1. Формування та діяльність політичної опозиції.
2. Створення Директорії, її внутрішня та зовнішня політика.
3. Причини падіння Директорії.

Тема 2. Голод 1921-1923 рр. в українському селі:

причини та наслідки

1. Причини голоду 1921-1923 рр.

2. Регіональні особливості голоду 1921 – 1923 років
3. Масштаби та наслідки голоду. Допомога міжнародних організацій у подоланні наслідків голоду 1921-23 рр.

Тема 3. Розвиток української науки та культури в 1920-30-ті рр.

1. Наукові досягнення українських вчених.
2. Ліквідація неписьменності серед дорослих. Діяльність шкіл лікнепу, спеціальних курсів та гуртків ліквідації неписьменності.
3. Державно-церковні взаємовідносини в Радянському Союзі та в Україні зокрема

Тема 4. Голод 1932-1933 рр. в українському селі: причини та наслідки

1. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: причини.
2. Регіональні особливості голоду 1932 – 1933 років
3. Масштаби та наслідки Голодомору.

Тема 5. Визволення України від окупантів (1943 – 1944 рр.)

1. Початок вигнання гітлерівських військ з України. Продовження наступу радянської армії на Лівобережній Україні.
2. Мобілізаційні заходи 1942 – 1943 рр.
3. Звільнення Правобережної України. Завершення звільнення території України від окупантів.
4. Завершення Другої світової війни. Наслідки війни для України.

Тема 6. Повоєнна відбудова в УРСР (друга половина 1940-х – початок 1950-х рр.)

1. Відновлення народногосподарського комплексу республіки.
2. Особливості повоєнного розвитку західноукраїнських земель.
3. Підсумки відбудовування та розвитку народного господарства України в 1945 – 1953 рр. Відмінності у відбудовчих процесах в країнах Заходу та Україні.

Тема 7. Ідеологізація культурного життя і посилення русифікації: Дисидентський рух в Україні (1960–1980)

1. Зародження дисидентського руху в УРСР за умов хрущовської «відлиги».
2. Формування й еволюція політичних концепцій українських дисидентів.
3. Діяльність українських дисидентів у 1970-х – першій половині 1980-х рр.

Тема 8. УРСР в період загострення кризи тоталітаризму (середина 1960-х – перша половина 1980-х рр.)

1. Суспільно-політичне життя.
2. Соціально-економічний розвиток.
3. Економічні реформи другої половини 1960-х рр.
4. Оновні напрями зовнішньої політики СРСР.

Тема 9. Розпад СРСР і відродження незалежності України

1. Курс на "перебудову" та УРСР.
2. Розгортання національного руху.
3. Суверенізація УРСР та проголошення незалежності України.

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	К-ть годин денна ф. навч.	К-ть годин заочн. ф. навч.
1	Національно-визвольні змагання	3	5
2	Становлення радянської влади на Україні	3	5
3	Гуцульська республіка на Закарпатті	3	5
4	Здійснення колективізації в українському (західноукраїнському) селі	3	5
5	Становлення тоталітарного режиму (30-і рр.)	3	5
6	Карпатська Україна	4	5
7	Україна на початковому етапі Другої світової війни	4	6
8	Окупаційний режим на українських землях	4	6
9	Радянський партизанський рух	3	5
10	Культура України в роки німецько-радянської війни	4	5
11	“Хрущовські” реформи в сільському господарстві; їх результативність в Україні	2	6
12	Особливості економічного розвитку УРСР в період “застою”	4	6
13	Основні напрямки та пріоритети соціальної політики (1965-1985 рр.)	3	5
14	Катастрофа на ЧАЕС	3	6
15	Діяльність «неформальних організацій» в Україні (1980-1990-і рр.)	3	7
16	Утворення та діяльність СНД	4	7
Разом		53	89

Самостійна робота з навчальної дисципліни **«Історія України новітнього часу»** містить педагогічно-методичну складову та здійснюється за вибором студента.

Самостійна робота з курсу може бути представлена студентом у вигляді

- презентації з теми курсу за програмою шкільного курсу історії,
- написання есе на обрану тему
- підготовки конспекту уроку з теми курсу за програмою шкільного курсу історії (10-11 класи);
- виконання творчих завдань, що потребують самостійного ознайомлення не лише зі спеціальною алейе й додатковою літературою – монографіями, енциклопедіями, довідниками, науково-популярною літературою, періодикою (Див.: Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf> . С. 70-81; 90-96).

6.5. ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Гетьманський переворот. П. Скоропадський.
2. Утворення Директорії. Відновлення УНР
3. Проголошення ЗУНР.

4. Створення УГА.
5. Злука УНР і ЗУНР.
6. Поглинення Північної Буковини, Бессарабії та Закарпаття іноземними державами.
7. Радянсько-польська війна і Україна. Варшавська угода.
8. Повстанські рухи 1921-1923 р.
9. Утворення СРСР. Статус УСРР у складі Радянського Союзу.
10. Голод 1921-1923 рр.
11. Впровадження НЕП в Україні.
12. Українізація (коренізація).
13. Форсована індустріалізація в Україні.
14. Перехід до суцільної колективізації в Україні.
15. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні - геноцид українського народу.
16. Політичні репресії 1930-х років в Україні.
17. Політичне і економічне становище українських земель у складі міжвоєнної Польщі.
18. Українські землі у складі Румунії.
19. Становище Закарпаття у складі Чехословаччини.
20. Карпатська Україна.
21. Радянсько-німецькі договори 1939 р.
22. Радянізація західних областей України.
23. Воєнні дії на Україні 1941-1942 рр.
24. Нацистський «новий порядок» в роки німецько-радянської війни.
25. Радянські партизани в роки німецько-радянської війни.
26. Діяльність ОУН та УПА.
27. Евакуація населення майна і з України в роки німецько-радянської війни.
28. Діяльність українських трудящих в радянському тилу в роки німецько-радянської війни.
29. Визволення України від німецької окупації.
30. Степан Бандера: політичний портрет.
31. Створення і діяльність УПА.
32. Голод в Україні 1946 – 1947 рр.
33. Сталінський терор та його наслідки для української культури.
34. Розвиток культури України під час Другої світової війни.
35. Політичний портрет П.Шелеста.
36. Дисидентський рух 60-х – 80-х років в Україні.
37. Витоки і процеси розвитку новітньої державності в Україні.
38. Українська культура радянського періоду.
39. Поетична хвиля українського кіно.
40. Наука радянської України.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: мультимедійний проектор, карти, ноутбук.

Навчальна платформа Google Meet: <https://meet.google.com/dsd-byvd-fin?authuser=0>

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бойко О., Яневський Д. 30 років незалежності України: у 2-х томах. Том 1. До 18 серпня 1991 року. К.: Фоліо, 2021. 448 с.
2. Власов В. Історія України. К.: АСК, 2000. 288 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле. Глобальна історія України. К.: Портал. 2022. 342 с.

4. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX-XX століття. К., 2019. 656 с.
5. Історія українського парламентаризму: Від допарламентських форм організації політичного життя до сьогодення / Гол. ред. ради В.М.Литвин; кер. авт. кол. В.А.Смолий. К.: Дніпро, 2010. 816 с.
6. Ковальов А. Як гартувалася державність. К.: Markovbook, 2020. 592 с.
7. Кормич Л. І., Багацький В. В. Історія України від найдавніших часів і до 21 століття. Х. : Одісей, 2011. 479 с.
8. Кралуок П. Історія України «без брому». Розвиток державності на українських землях. К.: Фоліо, 2020. 424 с.
9. Литовченко О., Литовченко Т. Книга Відлиги. 1954-1964. К.: Фоліо, 2019. 352 с.
10. Литовченко О., Литовченко Т. Книга Застою. 1965-1976. К.: Фоліо, 2019. 384 с.
11. Литовченко О., Литовченко Т. Книга Зневіри. 1946-1953. К.: Фоліо, 2019. 256 с.
12. Литовченко О., Литовченко Т. Книга Спустошення. 1939-1945. Від війни до війни. К.: Фоліо, 2018. 224 с.
13. Лібер Ю. Тотальні війни: творення модерної України у 1914–1954 роках. Х.: Віват, 2019. 528 с.
14. Новітня історія України (1945–2020 роки) : навч. посібник / К. Кондратюк, В. Качмар. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 212 с.
15. Новітня історія України. 1900-2000 : підруч. для студ. іст. спец. вищ. навч. закл. / [А. Г. Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. П. Дрожжин та ін.]. Київ: Вища шк., 2000. 662 с.
16. Файзулін Я. Історія. UA. Постаті, факти, версії. К. :Комора. 2021. 544 с.

Допоміжна:

1. Білас І. Репресивно-каральна система в Україні 1917 – 1953. Суспільно-політичний та історичний аналіз : у двох книгах. Книга 2. Документи і матеріали. К. : Либідь. Військо України, 1994. 432 с.
2. Бондарук Л., Зек Б., Яцечко-Блаженко Т., Волинь 1939-1946 років. Окупована, але нескорена. К.: Фоліо, 2020. 576 с.
3. Боряк Г., Лобузін К., Юркова О. Цифровий архів Голодомору в Україні 1932–1933 рр. як універсальний джерельний мережевий ресурс: документальний та візуальний сегменти проекту. *Український історичний журнал*. 2021. Вип. 2. С. 138-154.
4. Векленко О. Чорнобиль: етюди з натури. К.: Фабула, 2019. 144 с.
5. Велика війна 1914-1918 рр. і Україна. Історичні нариси. К.: Кліо, 2020. 784 с.
6. Військове будівництво в Україні у XX столітті: історичний нарис, події, портрети. К., 2001. 341 с.
7. Гудзь В., Ситник О. Віднянський С., Вегеш М. Августин Волошин і Карпатська Україна в історії українського державотворення. *Український історичний журнал*. 2021. Вип. 3. С. 212-219.
8. «Зародились ми великої години...» ОУН-УПА.. Укладач Кіпіані В. К.: Vivat., 2022. 317 с.
9. Масенко Л. Мова радянського тоталітаризму. К.: Кліо, 2017. 240 с.
10. Марочко В. Йосип Сталін - фельдмаршал Голодомору. К.: Markovbook, 2020. 104 с.
11. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. К.: Клуб сімейного дозвілля, 2019. 512 с.
12. Плохій С. Чорнобиль. Історія ядерної катастрофи. К.: Фоліо, 2019. 400 с.
13. Рух Опору в Україні 1960-1990. К.: Смолоскип, 2012.— 896 с.
14. Турченко Ф. Микола Міхновський : уроки для нащадків. *Український історичний журнал*. 2023. Вип.4. С. 85-97.
15. Шамрай М.Г. Етапи державності України: Посібник. Черкаський державний університет ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2003. 176 с.
16. Шпорлюк Р. Формування модерних націй: Україна – Росія – Польща. К., 2016. 552 с.

17. Щупак І. Я. Уроки Голокосту в українській історичній науці та освіті: від нарративу до осмислення й постановки суспільного питання про покаяння (до 75-ї річниці трагедії Бабиного Яру). *Український історичний журнал*. 2016. № 4. С. 152 - 158.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Бульвінський А.Г. Витоки української державної ідеї // Історико-політичні студії. Збірник наукових праць / ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана» Інститут історії українського суспільства. 2013. №1. С.10—19. URL: https://www.academia.edu/22227826/Бульвінський_А_Г_Витоки_української_державної_ідеї_Історико_політичні_студії_Збірник_наукових_праць_ДВНЗ_Київський_національний_економічний_університет_імені_В_Гетьмана_Інститут_історії_українського_суспільства_2013_1_С_10_19?uc-g-sw=12490196
2. Верига В. Втрати ОУН в часі Другої Світової війни. Торонто, 1991. 206 с. URL: [://diasporiana.org.ua/istoriya/2332-veriga-v-vtrati-oun-v-chasi-drugoyi-svitovoyi-viyni/](http://diasporiana.org.ua/istoriya/2332-veriga-v-vtrati-oun-v-chasi-drugoyi-svitovoyi-viyni/)
3. Гай-Нижник П. Українська Держава: суспільно-політична модель і соціально-економічний лад в теорії та ідеології ОУН-б (1940–1990 рр.). К.: Крок, 2020. 432 с. URL: https://www.academia.edu/25114729/Гай_Нижник_П_Інститут_державних_повітових_комісарів_повітових_Національних_рад_та_жандармерії_у_ЗУНР_Становлення_і_розвиток_української_державності_Вип_7_К_ДП_Видавничий_дім_Персонал_2012_С_17_31?uc-g-sw=22227826
4. Єфіменко Г. Еволюція української радянської державності. // Відносини держави, суспільства і особи під час створення радянського ладу в Україні (1917–1938 рр.) / Ред. кол.: Смолій В. А., (гол. редкол.). К. Інститут історії України, 2013. С.298-489. URL: https://www.academia.edu/35245346/Єфіменко_Г_Еволюція_української_радянської_державності_Відносини_держави_суспільства_і_особи_під_час_створення_радянського_ладу_в_Україні_1917_1938_рр_Ред_кол_Смолій_В_А_гол_редкол_К_Інститут_історії_України_2013_С_298_489?uc-g-sw=22227826
5. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В. М. Литвин; Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 1056 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>
6. Кондратюк К. Новітня історія України. 1914 - 1945 роки. Курс лекцій. URL: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Novitnia-istoriia-Ukrainy.-Bazovyy-navchalnyy-posibnyk-z-kursu-Istoriia-Ukrainy.-KHKH-KHKHI-st.-CHastyna-1.pdf>
7. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Історія України. Всесвітня історія. 6 – 11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2022/08/15/Navchalna.programa.2022.WH.HU.6-11.pdf>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20 ___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» червня 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)